

Dijaske ustanove. Do dne 15. prosinca t. l. razpisuje visoka c. kr. deželna vlada kranjska nastopne ustanove:*) 1. Drugo in tretje mesto Tomaža Er-lacha ustanove po 157 gld. za sorodnike. — 2. Kaspar Glavitzja ustanova 40 gld. za sorodnike. — 3. Tretje mesto Jožef Globočnika ustanove 43 gld. 10 kr., od 2. razreda ljudske šole do izvršenega 8. gimnazijalne razreda a) za sorodnike, b) ako teh ni, za uboge dijake iz cerkljanske župnije, c) ako teh ni, za druge dijake na ljubljanskih gimnazijah. — 4. Tretje, četrto, deveto, deseto in jedajsto mesto Martin Ho-tschevarjevih ustanov za učence ljudskih in meščanskih šol z nemškim učnim jezikom po 91 gld. za meščanske učence v Krškem. — 5. Peto mesto Jožefe Jelenove ustanove 51 gld. 68 kr. za sorod-nike, oziroma za dijake iz Kranja. — 6. Marije Jam-nikove ustanova 71 gld. 80 kr. za sorodnike, oziroma dijake iz župnije Preska, potem Sora, Smed-nik in Smartno pod Smarno goro. — 7. Prvo mesto Mateja Justina ustanove za gimnazijo in bogoslovje 47 gld. 15 kr. za sorodnike, oziroma dijake iz Radov-ljice ali iz ljubljanske škofije sploh. — 8. Četrto mesto Janeza Kalistra ustanove 250 gld. za dijake iz postojnskega okraja, oziroma iz Kranjskega sploh. — 9. Drugo mesto Barbare Katzianer ustanove 69 gld. 14 kr. za glasbeno izobražene dijake, ki mo-rejo v cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani sodelovati. — 10. Prvo in drugo mesto Matija Kodele ustanove po 54 gld. 60 kr. za sorodnike. — 11. Simona Kos-mača ustanova 80 gld. za sorodnike. — 12. Tretje mesto Andreja Króna ustanove 88 gld. za višje štiri gimnazijalne razrede in za bogoslovje za sorodnike, oziroma dijake iz Ljubljane, Kranja ali Gornjega Grada. 13. Tretje mesto Martina pl. Lamb- in Schwar-zenberga ustanove 100 gld. za sorodnike, oziroma uboge dijake iz župnij Vipava, Črni Vrh in Idrija. — 14. Drugo in tretje mesto Martina pl. Lamb- in Schwarzenberga ustanove po 41 gld. za deklice iz sorodstva, oziroma iz župnij Vipava, Črni Vrh in Idrija. — 15. Drugo mesto Katarine baronice pl. Lichtenthurnove ustanove 107 gld. 20 kr. od tretjega razreda ljudske šole do dovršenih študij in še jedno leto potem za sorodnike, oziroma za dijake iz župnije sv. Petra v Ljubljani. — 16. Tomaža Po-klukarja ustanova 30 gld. za sorodnike, oziroma za dijake iz župnije Gorje. — 17. Prvo mesto Kristofa Plankeleja ustanove 31 gld. 30 kr. za meščanske sinove iz Kamnika, oziroma iz Ljubljane. — 18. Drugo mesto Janeza Prescherna ustanove za gimnazijo in bogoslovje 139 gld. za dijake na Kranjskem rojene, ki si bodo izvolili duhovski stan. — 19. Jožefa Pret-narja ustanova 36 gld. 29 kr. za sorodnike. — 20. Antona Raaba ustanova 205 gld. za sorodnike. — 21. Drugo mesto Mateja Ravniharja ustanove 101 gld. 38 kr. za sorodnike, oziroma za dijake iz trga Vače, iz župnije Vače, s Kranjskega sploh. — 22. Drugo mesto Jožefa Rosmanna ustanove 66 gld. 15 kr., za sorodnike, oziroma za dijake iz župnije Trebnje, iz vasi Tihoboj, iz župnije sv. Križ pri Turnu, iz vasi Zabrdje in s Kranjskega sploh. — 23. Maksa Henrika pl. Scarlichija ustanova 52 gld. za dijake, ozi-roma deklice plemenitega stanu iz sorodstva. — 24. Prvo, četrto in peto mesto Jakoba pl. Schellen-burga ustanove po 49 gld. 94 kr. za sorodnike. — 25. Prvo in drugo mesto Mateja Schigurja usta-nove 45 gld. za sorodnike, oziroma za dijake iz občine St. Vid pri Vipavi, ali iz okraja Vipava. — 26. Drugo mesto Jožefa Schlakerja ustanove 97 gld. 75 kr. za sorodnike, oziroma dijake iz Kamnika, ali dijake

sploh. — 27. Jurija Schmeida ustanova 20 gld. za sorodnike, oziroma druge dijake. — 28. Andreja Schurbija ustanova 30 gld. za sorodnike. — 29. Prvo in drugo mesto Kristofa Skofitza ustanove 56 gld. 36 kr. za uboge dijake sploh. — 30. Tretje mesto Matije Sluge ustanove 62 gld. 14 kr. za so-rodnike, oziroma dijake iz vasi Suha ali s Kranjskega sploh. — 31. Neže Žitnikove ustanova 16 gld. 87½ kr. za dobrega učenca oziroma učenko na ljudski šoli v Visnji Gori. — 32. Peto mesto Jožefa Schif-fer pl. Schiffersteina ustanove 140 gld. za sorodnike, oziroma dijake iz Kranja. — 33. Prvo, tri-najsto, sedemnajsto, devetnajsto in štiri in dvajseto mesto J. Stämpfla ustanove 50 gld., potem sedmo mesto iste ustanove 100 gld., prvo mesto iste ustanove 150 gld. in peto mesto iste ustanove 200 gld. za di-jake iz Kočevja. — 34. Martin Strupija ustanova za prve štiri gimnazijalne razrede 40 gld. za sorodnike, oziroma dijake sploh. — 35. Dr. Jurija Supana ustanova 50 gld. za sorodnike, oziroma dijake iz župnij Breznica, Begunje, Radovljica, Lesece in Leše. — 36. Drugo mesto Marije Svetine ustanove 50 gld. za sorodnike, oziroma dijake iz mestne župnije Skofja Loka in župnije Marije Oznanjenja v Ljubljani. — 37. Tretje in šesto mesto Antona Talnitscher pl. Thalberga ustanove 105 gld. za sorodnike, oziroma druge dijake v „Collegium Aloisianum“. — 38. Janeza Thaler pl. Neuthala ustanova 30 gld. za sorodnike, oziroma druge dijake. — 39. Marije Tomčeve ustanova 65 gld. za sorodnike, oziroma druge gimnazijce v Ljubljani. — 40. Prvo mesto Antona Umeka ustanove 125 gld. za sorodnike, ozi-roma dijake iz Cerovca in iz župnije Stopiče sploh. — 41. Drugo mesto ustanove neznanega ustanovnika 40 gld. 62 kr. za dijake v Ljubljani. — 42. Drugo in tretje mesto Antona Alojzija Wolfa ustanove 77 gld. za dijake iz Idrije.

Prošnjam je priložiti: krstni list, ubožni list, spričevalo o stavljениh osebnostih, šolski spričevali od zadnjih dveh semestrov in kjer je treba dokazati so-rodstvo, rodovnik. Popolni razpis je razglašen v „Lai-bacher Zeitung“ od dne 17. grudnia 1890.

Podporno društvo na c. kr. učiteljski v Ljubljani je imelo meseca grudnia 1890. l. svoj občni zbor. Dohodkov je bilo v tem letu 50639 gld., stroškov pa 26658 gld. Društvenega premoženja je 323981 gld. V odbor so se izvolili: ravnatelj B. Hrovath, načelnik; prof. V. Linhart, blagajnik; vadniški učitelj Fr. Gerkman, perovodja in odbornika prof. Fr. Orožen in trgovec J. Perdan.

Francosko šolstvo po uradnih poročilih. V „jednoti občnanu Pražskych“ je pred krat-kim predaval profesor dr. J. Palacky o francoskem šolstvu, iz katerega predavanja posnamemo nastopne zanimive podatke: Na francoskem obiskuje šolo pet milijonov otrok, več kakor na Angleškem ali na Ruskem. Za šolstvo izdaja država vsako leto 70 mili-jonov frankov, več kakor katera si budi druga država. Šol je 80.000, učiteljev pa 150.000. Šolska dolžnost traje 6 let (na Angleškem 7, v Avstriji in Nemčiji 8, na Kitajskem 9 let). Ljudski učitelj ima letnih 2000 fr. temeljne plače, potem pa še primerno vsoto z ozirom na število šolskih otrok. Učitelji se klasificirajo po preizkušnji in dobiva naj boljša osmina 100 frankov, druga osmina pa 50 frankov doklade. Preizkušnje otrok so javne in se vrše v navzočnosti roditeljev. Tudi se delo darila. Učitelji, katerih razredi imajo veliko število odličnjakov, dobivajo srebrne medalje. Skoraj vse breme za šolstvo nosi država, občinam se sme največ 4% na doklada maložiti. Gledé šolske opravke je omeniti, da so tam klopi odpravili in vpe-

*) Ta razpis pričelimo, da opozorimo gg. tovariše, ki imajo svoje otroke ali otroke iz svojega okolisa v šolah. Uredn.

ljali sedeže za dva in dva otroka, ravno tako nimajo katedra in — table. V pariških šolah so vse stene do 1 m visoko s škrlom pokrite in je tako mogoče, da vsi otroci ob istem času pišejo. Glede zdravilstva porabi Pariz sam vsako leto 100.000 fr. za zdravnike, ki zdravijo uboge šolske otroke. Pri pariških šolah so od leta 1879. sem vpeljane šolske kuhinje (cantine scolaires, glej „Učit. Tov.“ I. 1890 str. 222). Nadalje so v Parizu tudi šole v počitnicah (écoles des vacances), katere obiskujejo v počitnicah otroci, kojih roditelji ne morejo doma zadostno nadzorovati, potem so tudi „classes de garde“, v katerih otroci ostajajo do večera, da roditelji pridejo pónje.

Šolski zdravniki. V kratkem ustanovi mestni svet v Lipsiji posebna mesta za šolske zdravnike. Vsakemu zdravniku se bode pridělilo nekoliko šol.

P. z B.

Mladina in plesne zabave. Okrajno glavarstvo v Jablonci na Češkem je prepovedalo pristop k plesnim zabavam vsem šolskim otrokom v starosti do 16 let.

P. z B.

Naučno ministerstvo v državnem protačunu. To ministerstvo potrebuje 806.000 gld. več, kakor preteklo leto. Pri kultu je to nasledek zakona o kongruji; pri pouku spada od tega 110.000 gld. na visoke šole, 192.000 gld. na srednje šole posebno za pomnoženje učiteljstva, 102.222 gld. na obrtne šole za razvoj novih šol.

P. z B.

Učiteljska sirotišnica. Za Česko se snuje „Bolzanova“ učiteljska sirotišnica, za katero je učiteljstvo med saboj v kratkem času že nabralo do 12.000 gld.

Češki listi za mladino. V preteklem letu je izhajalo 15 čeških listov za mladino in sicer: Naši mláděži, Přítel dítek, Besídka malých, Malí čtenář, Anděl strážný, Matice dítek, Besídka dětská, Hudební květy, Zlaté mládí, Přítel dítek (morav.), Zahradka maličkých, Věelka, Přítel mládeže, Malé noviny, Přítel dítek (amer.)

Bes. Učit.

Števila o človeškem organizmu. Ameriški fiziolog je preračunal o sestavi človeškega telesa nastopna števila: Človeško telo ima 150 kostij in 500 mišic, kri odraslega človeka tehta 15 kg. Srce ima navadno v premeru 15 cm; udari pa 70krat v minuti, 4200krat v uri, 35.792.000krat v letu. Vsak udarec pretoči 44 g krvi, 2030 g v minuti, 132 kg v uri in 58 g v jednom dnevu. Vsa kri v telesu se skozi srce pretoči v 3 minutah. V plučih je 5 l zraka, povprečno pa dihnejo 1200krat v uri, za kar potrebujemo 300 l zraka. Koža ima 3 lege v debelosti 6 mm; 1 cm² kože ima 12.050 luknjic.

Obrtno-nadaljevalno šolo so v Metliki odprli s 15. dnem grudna 1890. Do sedaj se je oglašilo v to šolo 50 rokodelskih in trgovskih učencev.

Nova slovenska knjiga za obrtno-nadaljevalne šole bode izšla koncem I. 1891. Meščanski učitelj J. Bezlaj si je namreč od pisatelja in založnika pridobil pravico za preložitve izvrstnega od ministerstva posebno priporočenega dela „Einfache Objecte des Bau- und Maschinenfaches“ von C. Hesky, ki se rabi skoraj na vseh obrtno-nadaljevalnih in meščanskih deških šolah. Omenjena strokovna knjiga izšla je tudi v češkem prevodu.

Šolsko delarno bodo z novim letom otvorili v Krškem in sicer za mizarstvo in modeliranje.

Načrt za novo glavo „Učit. Tov.“ nam je narisal g. J. Vesel, profesor na c. kr. obrtnih strokovnih šolah v Ljubljani, za kar smo mu prav hvaležni.

„Deželna podpora za izdavanje slovenskih šolskih knjig.“ Pod tem naslovom piše v Pragi izhajajoča „Beseda Učiteljska“ nastopno:

Kakor znano Slovenci do nedavne dobe niso imeli še nič čisto slovenskih („višjih“ — Ured.) ljudskih šol, ker se je tudi na Kranjskem na javnih šolah že od I. razreda poučevalo slovensko in nemško, v višjih razredih pa izključno nemško. Višje šole so bile popolno in so po večini še do sedaj nemške. Ako so reči že na Kranjskem, v čisto slovenski deželi doslej tako stale, koliko slabše stoji šole v drugih deželah, v katerih tudi Slovenci prebivajo. — Na Kranjskem se je stvar šole od te dobe na boljše obrnila, od kar imajo Slovenci večino v deželnem zboru in sedaj se tudi v višjih razredih poučuje s slovenskim učnim jezikom, ali ta pouk ne more dobro uspevati, ker ne dostaja za te šole slovenskih učnih knjig. Obravnava se sicer že dalj časa o tem, da bi se izdale slovenske učne knjige, ali reč ima svojo težavo, ker je število višje razvitih ljudskih šol na Kranjskem zelo malo, o meščanskih, nadaljevalnih in srednjih šolah še govoriti ni, in zaradi tega se za te učne knjige ne more najti založnika. Da bi se tem neprilikam odpomoglo, sklenil je vlani deželni zbor vprašati deželni šolski svet, katerih slovenskih učnih knjig bi se najprvo potrebovalo. Deželni šolski svet je odgovoril, da bi bilo najnujnejše izdati berila za 5., 6., 7. in 8. razred občnih ljudskih šol, potem za iste razrede slovnice, zemljepisne, zgodovinske, prirodopisne in prirodoslovne knjige, kakor tudi učne knjige za obrtno-nadaljevalne šole. Deželni šolski svet je poleg tega tudi naznanil imena profesorjev in učiteljev ljudskih šol, kateri bi te knjige spisali; deželni zbor pa je letos sklenil, za izdavanje teh knjig dovoliti letno podporo. Za leto 1891. dovoljenih je v ta namen 2000 gld. Ker člani te komisije numeravajo prevesti nemške učne knjige, med drugimi tudi za meščanske šole nepravilno zgodovino Gindelyjevo, katera se je tudi na češki jezik prevela, pa jo je pozneje moral profesor Vavra popolnoma predelati, želeli je, da bi se imenovani komisiji dopisovala naše češke dobre učne knjige za ljudske, meščanske, nadaljevalne in srednje šole in bi se komisija pri sestavi novih knjig rajše teh posluževala; to bi bilo za Slovence kakor za nas dobro. Taki spisi oziroma knjige morejo se pošiljati členu komisije za priredbo slovenskih učnih knjig gospodu A. Zumerju, učitelju in c. kr. šolskem nadzorniku v Ljubljani.

Tako piše „Beseda Učiteljska“. Vidi se iz tega, kako gorko se naši češki tovariši zanimajo za napredek v našem šolstvu. Zlasti nam je v tem oziru omeniti prizadevanja gospoda Ant. Jiraka, učitelja v kr. Vinogradih, kateri nam je v dveh pošiljkih na svoje stroške brezplačno doposlal 23 učnih knjig za ljudske, meščanske in obrtne šole, iz katerih lahko sklepamo, kako imajo Čehi šolstvo že razvito. Zato ljubav prav iskreno zahvalimo g. Jiraku. Knjige smo že razdelili med gospode, ki so v dotični komisiji.

Šolska reforma v Nemčiji. Kolikor moremo posneti iz obravnave berlinske šolske konferencije, katera je obravnavala o reformiranju srednjega šolstva, je v kratkem sledeče: Na gimnazijah se bode pouk v klasičnih jezikih omejil, nemščina in novejša zgodovina pa se bosta razširili. Učne ure kakor tudi učna tvarina se bode zmanjšala, a pri vsem tem se dijaki, ki so bili preobloženi, ne bodo zadostno razbremenili. Tudi angleščina se namerava uvesti. Telovadba se bode bolj gojila, kakor doslej, higijena bode obvezen predmet in šolsko higijeno bodo nadzorovali zdravniki.

„Mladi učitelj“. Gospod Davorin Trstenjak iz Kostajnice na Hrvaškem nam je poslal nastopni poziv, katerega svojim čitateljem s tem objavimo doslovno:

Poziv na predbrojbu. Nakanil se, da tiskam o svom trošku knjigo: „Mladi učitelj“. Savjeti i praktički primjeri učitelju u prvom razredu i roditeljima. Sadržina djela je ova: Prvi dio. I. Učitelj. II. Dieta. III. Kako da zavriediš ljubav dječju. IV. Mali Ivice voli učitelja. V. Dobar učitelj, dobra i djeca. VI. U oči prvoga školskoga dana. VII. Prvi školski dan: 1. Novaci dolaze u školu. 2. Prvi nauk. 3. Kako ne valja. 4. Nova vježba. VIII. Školski duh. IX. Velika žalost učiteljeva. X. Učiteljev život. XI. Učiteljeva popularnost. XII. Učiteljska svijet. XIII. Razredi svoj posao. XIV. Čistoća u školi. XV. Školski red. XVI. Disciplina. XVII. Pozdrav u pučkoj školi. XVIII. Molitva u pučkoj školi. XIX. Govor u zboru. XX. Kazivanje pjesama. XXI. Vriednost pripoviedaka za mladež. XXII. Poslovice i zagonetke u školi. XXIII. Igre u školi. XXIV. Humor u pučkoj školi. XXV. Nauka i zabava u prirodi. XXVI. Tjelesni rad.

Drugi dio. I. Zorna obuka. a) Teorijski dio. b) Praktički dio. 1. Priprava. 2. Školska soba. 3. Učila. 4. Igračke. 5. Stfo. 6. Postelja. 7. Kuhinjsko posudje. 8. Odielo. 9. Pas. 10. Mačka. 11. Konj. 12. Ovca. 13. Koza. 14. Svinja. 15. Magarac. 16. Kokoš i kokot. 17. Guska. 18. Golub. 19. Kunić. 20. Zec. 21. Lisica. 22. Vuk. 23. Vrt u proljeće. 24. Ljubica. 25. Polje. 26. Crkva. 27. Božić. 28. Vode u škol. okolini. 29. Godišnje dobe. 30. Strane sviete. II. Vjeronauk: 1. O bogu. 2. Kako je bog stvorio prvoga čovjeka. 3. Pad prvih ljudi. 4. Obći potop. 5. Porod Isusov. 6. Poklonstvo iztočnih mudraca i bieg u Egipat. 7. Mladić naimeki. 8. Dobar Gjuro. III. Čitanje i pisanje. a) Priprava za čitanje. b) Priprava za pisanje. Primjeri za obuku u čitanju: 1. Pisme r. 2. Pisme e. 3. Pisme g. IV. Računstvo. Primjeri: Broj 1, 2, 3, 4, 5 i 6. V. Pjevanje. 1. Priprava za Pjevanje. 2. Prva pjesma. VI. Dječje narodne igre. a) Igre za dječake: 1. Zeja. 2. Zec. 3.

Čelanje. 4. Obzir. 5. Navlačenje kapa. 6. Čučavac. 7. Zabice. 8. Telegraf. 9. Jarac i koza. 10. Miškanje. 11. Volovi. 12. Krpčtur. 13. Šuga vuga. 14. Jaha. 15. Čarda-kobila. 16. Trule kobile. 17. Nokat i klipa. 18. Mlinar. 19. Srnanje. 20. Drugovi. 21. Travkanje. b) Igre za dječake i djevojčice: 1. Zima, zima, zeza. 2. Lončić. 3. Čeraka. 4. Kvočka i pilici. 5. Miš potajac. 6. Dinjice. 7. Angjeo i djavo. 8. Verige. 9. Slipea baba. 10. Štipavica. VII. Gimnastika. a) Uredne vježbe. b) Slobodne vježbe.

Učinio sam sve, što sam mogao, da izadje ovo djelo što naprednije i bolje. Rekoh sve, što je znamenitije po mlada učitelja, a napose po učitelja u prvom razredu. Pisah ga s ljubavlju i sa zanosom. U tom radu nadjoh velik užitak, pa ne tražim koristi. Bude li se namirio trošak, neka je trud braći na korist! Tisak i papir bit će vrlo krasan. U knjige bit će do 14 tiskanih araka, a stajat će samo 1 for.

Molim sve prijatelje i drugove, da i oni ne žale truda, pa da mi izvole sakupiti što više predbrojnika. Uzdam se u svijet svojih čestitih drugova i drugarica, kojima posvećenju svoju duševnu i moralnu snagu, da će me primiti kao starog znanca i prijatelja pod svoj krov, i to već zato, što ne stražim više do soli i hljeba. Da ste mi zdravo! Davorin Trstenjak.

Zahvala. Po svoji darežljivosti obće znani slovenski rodoljub, blagorodni gospod Josip Gorup, blagovolil je tudi letos podariti 100 gld. v korist tukajšnji ubožni šolski mladini. Za ta velikodušni dar in za naklonjenost naši šoli se blagemu šolskemu dobrotniku tem potem najtoplejše zahvaljuje

V Postojini dne 3. grudna 1890.

Janez Thuma, nadučitelj.

Zahvala. Slavno društvo „Narodna šola“ je za neznamen donesek mnogo raznega šolskega blaga tukajšnji ubogi šolski mladini podariti blagoizvolilo. Za ta precejšnji dar se podpisani v imeni šolske mladine najiskreneje zahvaljuje.

V Hrušici 13. grudna 1890.

Fy. Klinar,
šolski voditelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 850.

okr. š. sv. Na jednorazredni ljudski šoli v Beli Peči (Weidenfels) je stalno ali začasno podeliti mesto učitelja in voditelja v IV. plačilnem razredu.

Prošnje za to službo morajo biti opremljene z vsemi predpisanimi prilogami in so vlagati pri tem uradu v jednem mesecu od dneva, ko se je nannilo razglasilo v uradnem listu.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici
dne 13. grudna 1890.

Št. 1670.

okr. š. sv. V krškem šolskem okraji je popolniti nastopni nadučiteljski službi:

Listnica upravnštva.

Naša blagajnična knjiga ima še precej praznih oknic. Prosimo torej p. n. gg. naročnike, kateri so

„Učiteljski Tovariš“ izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uradništvu v Ljubljano, Florijanske ulice št. 1; naročnino pa prejema g. Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

še kaj na dolgu, da ta dolg poravnajo. Ob jednom tudi prosimo, da nam novi naročniki pošljejo natančno adresu. Ako kateremu staremu naročniku manjka kaka številka, mu še lahko ustrežemo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem
dne 13. grudna 1890.

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasiló „Slovenskega učiteljskega društva“

v Ljubljani.

Jednointrideseto leto.

1891.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

meštni nadučitelj in o. kr. okrajni šolski nadzornik.

V Ljubljani.

Natisnila J. R. Miliceva tiskarna.